

IDEÁLISNAK TARTOTT GYERMEKSZÁM

A gyermekvállalással kapcsolatos értékek és normák és a gyermekvállalási gyakorlat általában összefüggenek egymással. A gyermekszám-preferenciák elemzése fontos a termékenységi és családtervezési vizsgálatokban. A külön szócikkben bemutatott saját családba tervezett gyermekszám mellett általánosságban is mérhetjük. Az ideálisnak tartott gyermekszám ebben az értelemben a társadalom egészére vonatkozó attitűd elemzések kiemelt fogalma. A családpolitika számára ennek a fogalomnak is kiemelt jelentősége van. Amennyiben az ideálisnak tartott gyermekszám nem éri el, vagy meg sem közelíti az egyszerű reprodukcióhoz szükséges gyermekszámot, a családpolitika arra vonatkozó lehetőségei és eszközei, hogy érdemben és akár hosszabb távon is változtatni tudjon a jelenleg kialakult demográfia helyzetén, ugyancsak beszűkülnek.

Az ideálisnak tartott gyermekszám tehát azt mutatja, hogy miként vélekednek az emberek arról, hogy egy általános család belső életére nézve mekkora a „helyesnek”, „jónak” tartott gyermekszám. A magyarországi gyakorlat szerint általában a következő kérdésre adott válasszal mérjük: „Általánosságban hány gyermek ideális egy családban?”

Táblázat: Az adott év teljes termékenységi arányszámának és a 18–50 évesek szerint ideális gyermekszám átlagának az alakulása Magyarországon

Naptári év	Teljes termékenységi arányszám	Az ideális gyermekszám átlaga
1974	2,30	2,76
1987	1,81	2,40
1994	1,64	2,28
2001	1,31	2,06
2009	1,32	1,96

Forrás: S. Molnár E. (2009): A gyermekszám-preferenciák alakulása Magyarországon az elmúlt évtizedekben. Demográfia, 52(4): 283–312.

Magyarországon 1974-ben a 18–50 éves lakosság szerint átlagosan 2,76 volt az ideálisnak tartott gyerekszám; ez 2009-re 1,96-ra csökkent. A csökkenés mértéke követi a termékenység tényleges csökkenését, de az ideálisnak tartott gyermekszám folyamatosan és jelentősen meghaladja a teljes termékenységi arányszámot.